

Udviklingen i forbruget – fra overlevelse til oplevelse

Flertallet af danske forbrugere har aldrig haft flere penge til sig selv – og de har aldrig brugt færre af dem på mad. I stedet bruger de pengene på boligen, fritid og fornøjelser.

Af Lone Rasmussen, Dansk Erhverv

Det er nogle af konklusionerne i Dansk Erhvervs analyse af danskernes forbrug gennem de sidste 100 år. Analysen viser også, at boligen i dag er den største enkeltpost i husholdningsbudgettet, men også at den andel vi bruger på fritid, transport og kommunikation er steget markant.

Udviklingen i livsvilkår og forbrugsmønstre i Danmark har i de sidste 107 år gennemgået store forandringer.

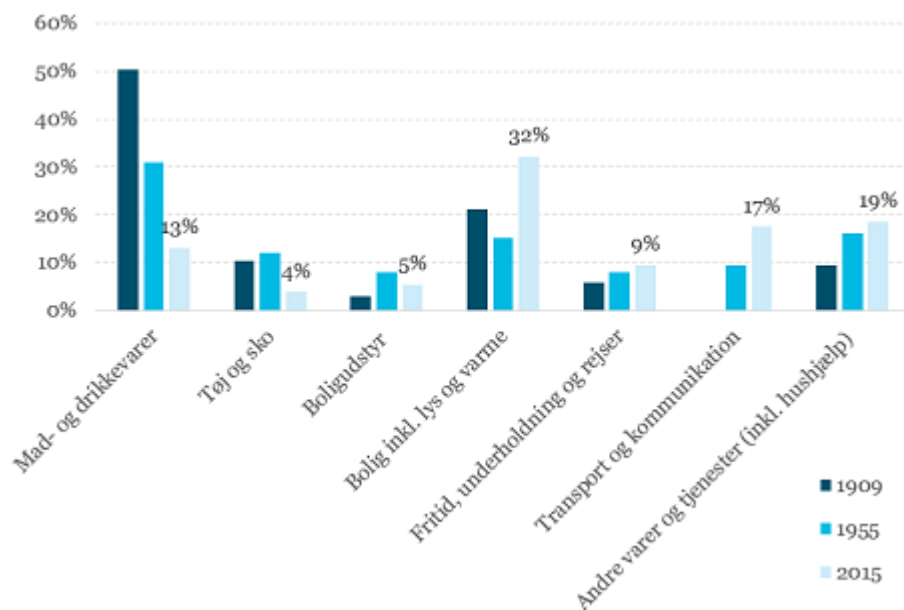
For 107 år siden handlede gennemsnitsfamiliernes forbrug primært om at overleve. Langt over halvdelen af den samlede indkomst gik til basisforbrugsvarer som mad, tøj og drikkevarer.

Mad- og drikkevarer alene lagde beslag på 50 pct. af budgettet – hvilket svarer til ulandenes niveau i dag.

Målt med vore dages øjne var Danmark også et fattigt land. Fornøjelser og rejser var forbeholdt familier med høje indtægter og fyldte kun omtrent seks pct. af husholdningsbudgettet. Arbejdspladsen og indkøbsstederne lå tæt på hjemmet, og vejen blev tilbagelagt til fods.

Kommunikation med venner og familier foregik ved direkte samtaler eller breve og fyldte derfor ikke videre i budgettet.

Figur 1: Danskernes forbrug i årene 1909, 1955 og 2015

Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger

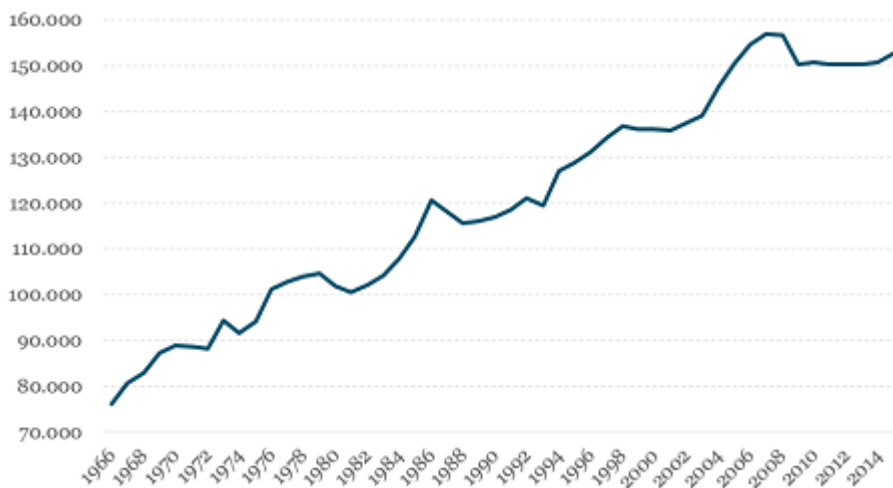
I 1950'erne var basisforbrugsvarer stadig den største udgiftspost i gennemsnitsfamiliernes budget. Den andel af budgettet, der gik til mad- og drikkevarer faldt imidlertid betragteligt fra 1909 til 1955, men udgjorde stadigvæk næsten en tredjedel af husholdningsbudgettet for gennemsnitsfamilien.

Udgifterne til fritid, fornøjelser og kommunikation var fordoblet, men det var stadig en lille post. Det skyldtes blandt andet, at flere havde fået telefon – eller i hvert fald fik adgang til en.

Cyklen var blevet et almindeligt transportmiddel til arbejdspladsen, mens den kollektive trafik gjorde det muligt at arbejde lidt længere væk fra hjemmet.

Bil havde kun de færreste, og der blev stadig handlet lokalt.

Figur 2: Udviklingen i privatforbrug pr. person fra 1966-2015 i faste priser (faste 2010-kr.)

Kilde: Danmarks Statistik

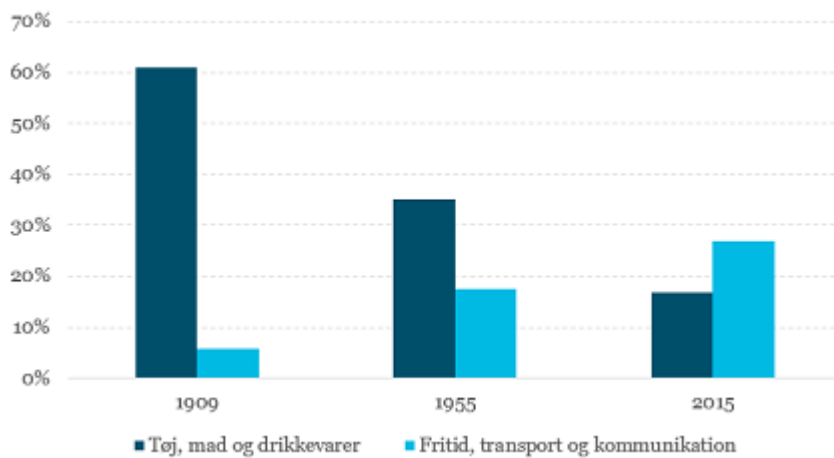
Siden efterkrigstidens afslutning har danskerne oplevet at få markant flere penge mellem hænderne og dermed flere penge til forbrug.

I 1966 brugte den gennemsnitlige dansker 76.236 kr. på privatforbrug.

Til sammenligning var det private forbrug pr. dansker i 2015 steget til 152.738 kr. (målt i faste priser - faste 2010-kr.).

Danskerens forbrug voksede således med over det dobbelte fra 1966 til 2015.

Figur 3: Danskernes forbrug på hhv. mad og fritid i årene 1909, 1955 og 2015

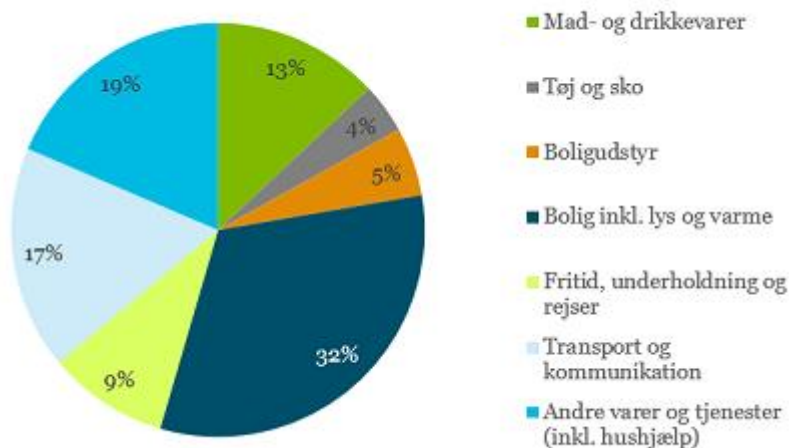

Kilde: Danmarks Statistik

Danmark er i dag blandt verdens rigeste lande, og udgiftsposten for basisfornødenheder som mad, tøj og drikkevarer fylder derfor markant mindre på husholdningsbudgettet end tidligere.

Til gengæld udgør udgiften til fritid og fornøjelser sammen med udgiften til transport og kommunikation en stadig større del af forbruget.

Figur 4: Danskernes forbrug i 2015 fordelt på udgiftsposter

Kilde: Danmarks Statistik

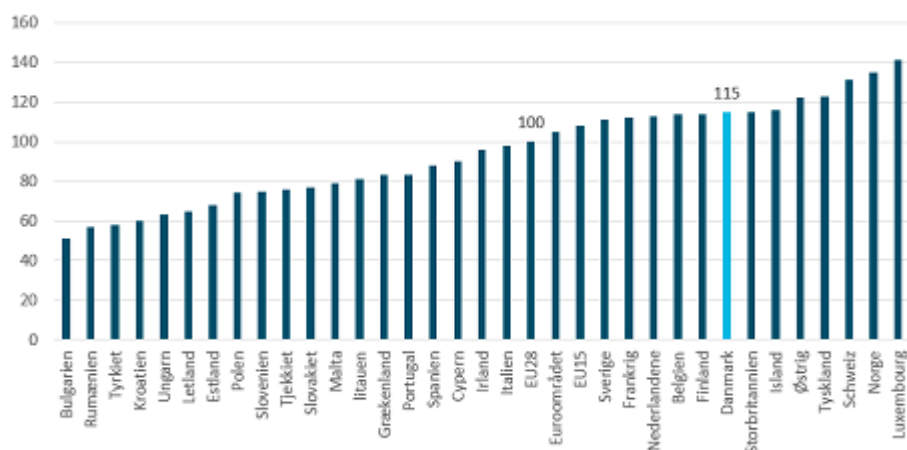
Hvor mad for 107 år siden udgjorde den største udgift i familierne, er den post faldet støt lige siden. I 2015 udgjorde den gennemsnitlige husholdningsudgift til mad- og drikkevarer kun omkring 13 pct. Den største post i danskernes budget var boligen, som lagde beslag på 32 pct. af budgettet.

Udgifterne til fritid, underholdning og rejser samt transport og kommunikation udgjorde tilsammen 26 pct., svarende til lidt over en fjerdedel af budgettet. Disse poster tilsammen fylder således mere i budgettet i dag, end mad- og drikkevarer gjorde i 1950'erne, og lidt mindre end det, som boligen fylder i dag.

I dag er rejser, bil og underholdning ikke længere forbeholdt familier med høje indtægter.

Bil er tæt på at være blevet hvermandseje, og mange familier har to biler. Det samme gælder telefon, mobiltelefon, tablet og internet, som bruges til at kommunikere, søge informationer og e-handle over hele verden på alle tider af døgnet. 9 ud af 10 danskere har adgang til internettet derhjemme og et stigende antal har netadgang via deres mobiltelefon.

Figur 5: Faktisk individuelt forbrug pr. indbygger* i EU-lande, 2015. Indeks EU-28 = 100

Kilde: Danmarks Statistik

Figuren viser det købekraftskorrigerede (PPP) indeks per indbygger (EU-28=100). *Det faktiske individuelle forbrug pr. indbygger er et mål for materiel velfærd. Faktisk individuelt forbrug er de samlede udgifter til individuelt forbrug og udgøres af summen af private forbrugsudgifter og de offentlige individuelle forbrugsudgifter (Kilde: Begreber i Nationalregnskabet – Danmarks Statistik).

Sammenlignet med andre europæiske lande har danskerne mere til forbrug end gennemsnittet. I 2015 var danskernes faktiske individuelle forbrug 15 pct. over EU-landenes gennemsnit. Danmark lå dermed på samme niveau som en række vesteuropæiske lande, herunder Storbritannien og Holland, men til gengæld på et lavere niveau end lande som Tyskland og Norge.

Forbruget i Danmark faldt under finanskrisen, og det er ikke siden nået op på samme niveau. Danskerne er begyndt at holde igen og sætter i stedet pengene i banken. Ifølge Danmarks Nationalbank er danske husholdningers opsparingsoverskud knap 100 mia. kr. – svarende til at hver husstand har en opsparing på 37.000 kr.

Samlet er konklusionen på udviklingen i de sidste 107 års forbrug, at Danmark er gået fra at være et fattigt land med et forbrugsmønster, der mindede om ulandenes, hvor posterne, der handler om at overleve, fyldte næsten det meste til at være et rigt land, hvor selvsamme poster fylder stadig mindre - imens de poster, der handler om fritid, fornøjelser og rejser fylder stadig mere.

Kort sagt: Vi er gået fra overlevelse til oplevelse!

September 2017